

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee
Pikk 61
15065, Tallinn

Meie 11.08.2025

nr 7-1/5169

Euroopa Komisjoni ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega muudetakse määrust (EL) 2024/1348 seoses turvalise kolmanda riigi kontseptsiooni rakendamisega, COM(2025) 259

Tulenevalt Riigikantselei 12.06.2025 resolutsioonist nr 2-5/25-01165 esitame sisendi seisukohtade kujundamiseks antud eelnõu kohta pikendatud tähtajaks.

Euroopa Komisjon on avaldanud määruse muutmise ettepaneku COM(2025) 259, millega muudetakse määrust (EL) 2024/1348 seoses turvalise kolmanda riigi kontseptsiooni rakendamisega.

20.05.2025 avaldatud ettepanek käsitleb eeskirju, mis hõlbustavad turvalise kolmanda riigi kontseptsiooni kohaldamist liikmesriikides ja tuleneb määruse 2024/1348 (ühtse varjupaigamenetluse kohta) artiklist 77 (seire ja hindamine), mille järgi hiljemalt 12.06.2025 vaatab Euroopa Komisjon läbi turvalise kolmanda riigi mõiste ning teeb vajaduse korral ettepaneku sihipäraste muudatuste tegemiseks.

Turvalise kolmanda riigi mõiste võimaldab liikmesriikidel pidada varjupaigataotlust vastuvõetamatuks, kui taotlejad võiksid saada tõhusat kaitset kolmandas riigis, mida peetakse nende jaoks turvaliseks. Selle kohaldamiseks nõutakse praegu ELi õiguses, et varjupaigaasutused tõendaksid seost taotleja ja asjaomase turvalise kolmanda riigi vahel. Euroopa Komisjoni ettepanek on muuta turvalise kolmanda riigi mõiste kohaldamise tingimusi järgmiselt:

- 1) seose tõendamine taotleja ja turvalise kolmanda riigi vahel ei ole enam kohustuslik. Liikmesriigid võivad samas otsustada kohaldada turvalise kolmanda riigi mõistet ka edaspidi kitsamalt, st jääb võimalus siseriiklikus õiguses seada seose tõendamise nõue;
- 2) transiiti läbi turvalise kolmanda riigi enne ELi jõudmist võib nüüd samuti pidada piisavaks seoseks turvalise kolmanda riigi mõiste kohaldamiseks;
- 3) kui ühendus või transiit puudub, võib seda mõistet kohaldada juhul, kui turvalise kolmanda riigiga on sõlmitud leping või kokkulepe. Selline leping või kokkulepe tagab, et turvalises kolmandas riigis esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus vaadatakse läbi, et taotlejad saaksid põhjendatud juhtudel kaitset. Lepingu või kokkuleppe võimalust ei kohaldata saatjata alaealiste suhtes.

Lisaks on ettepanek menetluslike viivituste vähendamiseks ja kuritarvituste vältimiseks, et turvalise kolmanda riigi kontseptsioonil põhinevate vastuvõetamatuse otsuste edasikaebamisel ei oleks enam automaatset peatavat mõju.

Pakutud varjupaigamenetluse määruse muudatusettepanek kiirendab varjupaigamenetlusi ja vähendab survet varjupaigasüsteemidele, säilitades samal ajal õiguslikud tagatised ja tagades põhiõiguste austamise. ELi õiguse kohaselt võib kolmandaid riike pidada turvaliseks, kui nad täidavad mitmeid tingimusi, nagu kaitse tagasi- ja väljasaatmise eest, tõsise kahju ning elu ja vabadust

ähvardava ohu puudumine rassi, usu, rahvuse, sotsiaalsesse rühma kuulumise või poliitiliste vaadete tõttu, samuti võimaluse taotleda ja saada tõhusat kaitset. Ettepanekus nõutakse, et liikmesriigid teavitaksid Euroopa Komisjoni ja teisi liikmesriike enne lepingute või kokkulepete sõlmimist turvaliste kolmandate riikidega. See võimaldab Euroopa Komisjonil jälgida, kas need lepingud või kokkulepped vastavad ELi õiguses sätestatud tingimustele.

Justiits- ja Digiministeerium toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut turvalise kolmanda riigi mõiste kohaldamise tingimuste muutmiseks.

Peame eriti oluliseks turvalise kolmanda riigi mõiste alusel tehtud vastuvõetamatuse otsuste peale esitatud edasikaebuse automaatse peatava mõju lõppemist. Muudatuse järgi kaebemenetluses ei jää automaatselt väljasaadetav riiki, vaid väljasaatmine jätkub kaebuse esitamise järgselt, välja arvatud kui kohus otsustab eraldi selle peatada või tegemist on saatjata alaealisega piirimenetluses. Kohus saab vaadata kaebuse läbi ka olukorras, kus välismaalane on saadetud välja.

Kuna lapse huvid peavad olema alati esmatähtsad, on oluline, et lastele kehtib ainult seose või läbisõidu reegel ja ei kehti lepingu-kokkuleppe reegel.

Peame oluliseks liikmesriikide turvalise kolmanda riigi mõiste kohaldamise võimalusi:

1) seose olemasolu korral kohaldada turvalise kolmanda riigi mõistet, nagu on määratletud siseriiklikus õiguses, kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikas ja rahvusvahelistes standardites sätestatud parameetritega, või 2) kohaldada turvalise kolmanda riigi mõistet, käsitades transiiti piisava kriteeriumina, või 3) kohaldada turvalise kolmanda riigi mõistet kolmanda riigiga sõlmitud lepingu või kokkuleppe alusel, millega nõutakse kõnealuse lepingu või kokkuleppe kohaldamisalasse kuuluvate taotlejate esitatud tulemusliku kaitse taotluste sisulist läbivaatamist (ei kehti saatjata alaealiste kohta).

Ettepanek laiendab oluliselt võimalusi välismaalase tagasisaatmiseks: lisaks senisele seosele kolmanda riigiga saab välismaalasi tagasi saata ka ainult transiidi põhjal või lepingu-kokkuleppe alusel.

Muudatus vähendab tõenäoliselt kohtute töökoormust, kuna väheneb taktikaliste, menetlust tahtlikult venitavate kaebuste arv. Eelnõu ilmselt kiirendab menetlust, vähendades süsteemi kuritarvitamisi ja rändesurvet ELi varjupaigasüsteemile tervikuna. Tekib senisest rohkem valikuid ja suurem paindlikkus ilma õigusriigi põhimõtteid ohustamata. Säilivad kõik olulised põhiõiguste kaitsed ning tagatud on rahvusvahelise kohustuste järgimine.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Karl-Erik Ansmann 5887 7900
karl-erik.ansmann@justdigi.ee